

طبقه بندی هدفهای آموزشی

سطوح میطه های یادگیری

دفتر توسعه آموزش

هدف‌های یادگیری (آموزشی) به گونه‌ی کلی به سه حیطه، بخش بندی شده اند و هر حیطه از هدف‌های یادگیری خود نیز به سطح‌های گوناگونی طبقه بندی شده که از سطح بسیار ساده تا عالی و پیچیده را در بر می‌گیرد:

حیطه شناختی:

حیطه شناختی به هدف‌هایی مربوط میشود که در ذهن و اندیشه انجام میگیرد و کمتر نمود عینی دارد و غالب یادگیریهای آموزشی را تشکیل میدهد. مراحل یادگیری در این حیطه از ساده به دشوار شامل موارد زیر است:

سطوح مختلف اهداف آموزشی در حیطه شناختی

ارزشیابی					
ترکیب	ترکیب				
تحلیل	تحلیل	تحلیل			
کاربرد	کاربرد	کاربرد	کاربرد		
فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	
دانش	دانش	دانش	دانش	دانش	دانش

- دانش:** (بازخوانی آگاهی‌ها) پایین‌ترین سطح هدف از لحاظ یادگیری به شمار میرود. نمونه افعال این سطح عبارتند از: بیان کند، نام ببرد، فهرست کند، ذکر کند، تکرار کند.
- درک و فهم:** (تفسیر آگاهی‌ها به زبان خود) در این سطح از هدف‌های یادگیری

فراگیر باید مواد و موضوع آموزشی را که یاد گرفته بدون ارتباط با سایر امور ترجمه، تفسیر و معنی کند. نمونه افعال این سطح عبارتند از: توضیح دهد، تعمیم دهد، تفسیر کند، توجیه کند، ترجمه کند، شرح دهد، خلاصه کند، مثال بزند.

۳. **کاربرد:** (کاربرد دانش یا تعمیم در یک موقعیت نو) این سطح از یادگیری شامل بهره‌گیری از معلومات و دانش در موقعیت کاربردی است. نمونه افعال این سطح عبارتند از: برآورد کردن، کنترل کردن، اندازه‌گیری کردن، تولید کردن، اصلاح کردن، به کار بردن، کشف کردن، برچسب زدن نمایش دادن، تغییر دادن.

۴. **تجزیه و تحلیل:** (تقسیم یک اندیشه به اجزای آن و توضیح روابط) در این مرحله از یادگیری تجزیه کردن آگاهی‌ها و دانش به عامل‌ها و عنصرهای ساده تر و یا کشف رابطه‌های بین آنها مورد نظر است. نمونه افعال این سطح عبارتند از: بررسی کردن، تجزیه کردن، استنتاج کردن، تشخیص دادن، انتخاب کردن تفاوت قایل شدن، استنباط کردن، به اجزا تقسیم کردن.

۵. **ترکیب:** (تلفیق اجزاء به یکدیگر برای ایجاد یک کل جدید) هدف یادگیری در این سطح گرفتن معنی جدید و مفهوم‌های نو در ترکیب تازه می‌باشد. نمونه افعال این سطح عبارتند از: ترکیب کردن،

تهیه کردن، سخنرانی کردن، اختراع کردن، تنظیم کردن، مدون کردن، طرح دادن، مقاله نوشتن، خلق کردن، درهم آمیختن، ترسیم کردن.

۶. **ارزشیابی:** (قضاوت در مورد مواد و روشها) عالیترین مرحله در حیطه شناختی به شمار میرود. نمونه افعال این سطح عبارتند از: ارزش گذاری کردن، ارزیابی کردن، نتیجه گیری کردن، انتقاد کردن، امتیاز دادن.

حیطه عاطفی:

در طبقه بندی هدفها زمینه عاطفی همانند حیطه شناختی به چند سطح بخش شده است که هر مرحله از مرحله پیشین خود پیچیده تر است.

سطوح مختلف اهداف آموزشی در حیطه عاطفی

پذیرفتن یک مجموعه ارزش					۱. دریافت: (ابراز تمایل برای توجه به یک رویداد یا فعالیت.)
سازماندهی ارزشها	سازماندهی ارزشها				۲. پاسخ دادن: (ابراز تمایل برای واکنش نشان دادن به یک رویداد یا مشارکت.)
ارزشگذاری	ارزشگذاری	ارزشگذاری			۳. ارزش گذاری: (ابراز تمایل برای پذیرش یا رد رویدادی با بیان نگرش مثبت یا منفی.)
پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن		
دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	دریافت و توجه کردن	

۴. **سازماندهی:** (هنگام ورود به موقعیتهای که در آن بیش از یک ارزش مناسب باشد ابراز تمایل به سازماندهی ارزشها، تعیین روابط میان ارزشها و پذیرفتن برخی ارزشها برتر از دیگر ارزشها.)

۵. **پذیرفتن یک مجموعه ارزش:** (یادگیرنده به صورت منسجم در تطابق با ارزشها عمل میکند و این رفتار را بعنوان بخشی از شخصیت تبدیل میکند.)

حیطه حرکتی:

در این حیطه مهارت‌های عملی فراگیر مورد توجه است. که در آن فعالیت‌های ماهیچه ای و عضوها اساس فعالیت فرد را تشکیل میدهد:

سطوح مختلف اهداف آموزشی در حیطه حرکتی

سازش (تطبيق)				
تمرین	تمرین			
تقلید	تقلید	تقلید		
مشاهده	مشاهده	مشاهده	مشاهده	

۱. **مشاهده:** این مرحله شامل توجه و مشاهده اعمال و رفتار شخصی است که مشغول کار با وسیله ها و ابزارها است.

۲. **تقلید:** در این مرحله فراگیر به تقلید و اجرای عملی و گام به گام وظایف می پردازد.

۳. **تمرین:** در این مرحله کارها بصورت منظم، با تمرین و پشتکار و بصورت خودکار انجام میشود.

۴. **سازش (تطبيق):** آخرین مرحله حیطه حرکتی داشتن مهارت کامل و رسیدن به مقام استادی است.

منبع:

واشقانی فراهانی، ماشاءالله. ۱۳۳۵. نظام آموزش و یادگیری از نگاه فناوری آموزشی (رویکردی نظام مند در طراحی، اجرا و ارزشیابی تدریس و یادگیری). تهران . راز رضوان